

Sygn. akt I C 119/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2016r.

Sąd Rejonowy w Kaliszu w I Wydziale Cywilnym, w składzie:

Przewodniczący: SSR Michał Włodarek

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Paszczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 grudnia 2016r.

sprawy

z powództwa **W. A. (PESEL (...)) i J. A. (PESEL (...))**

przeciwko pozwanemu **(...) S.A. z/s w G. Oddział w K. (KRS (...))**

o zapłatę

1. oddała powództwo w całości,
2. nakazuje pobrać solidarnie od powodów W. A. i J. A. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kaliszu kwotę 500,00zł (pięćset złotych 001/00) tytułem części nieuiszczonych wydatków,
3. nie obciąża powodów kosztami procesu w pozostałej części.

Sygn. akt I C 119/15

UZASADNIENIE

W dniu 22 stycznia 2015r. powodowie W. A. i J. A. skierowali do tut. Sądu żądania zasądzenia od pozwanego (...) S.A. z/s w G. Oddział w K. kwoty 5.000zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wyrokowania do dnia zapłaty tytułem częściowego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwanego ze stanowiącej ich własność nieruchomości, a ponadto zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz zwolnienia w całości od kosztów sądowych.

Jako podstawę swego żądania powodowie oznaczyli bezumowne korzystanie przez pozwanego z ich nieruchomości obejmującej działkę nr (...) położonej w miejscowości R., dla której Sad Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą o nr (...) za okres od miesiąca stycznia 2005r. do miesiąca stycznia 2015r.

Powodowie podnieśli, iż na ich nieruchomości znajdują się dwa słupy energetyczne, które wchodzą w skład przedsiębiorstwa energetycznego pozwanego. Nieruchomość powodów nie została wywłaszczona na potrzeby budowy urządzeń przesyłowych, ani nie wydano innej decyzji administracyjnej dotyczącej tej nieruchomości. Powodowie nie zawierali również żadnych umów w przedmiocie korzystania przez pozwanego z ich nieruchomości, w tym nie została ustanowiona służebność przesyłu.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Kaliszu z dnia 28 stycznia 2015r. w sprawie o sygn. akt I C 119/15, od którego zażalenie oddalono postanowieniem Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 9 marca 2015r. w sprawie o sygn. akt II Cz 137/15 odmówiono powodom zwolnienia od kosztów sądowych w całości.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. z/s w G. Oddział w K. wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu tego pisma procesowego pozwany podniósł zarzut zasiedzenia przez jego poprzednika prawnego służebności gruntowej polegającej na prawie posiadania na nieruchomości powodów urządzeń elektroenergetycznych w postaci linii napowietrznej średniego napięcia 15kV i linii napowietrznej niskiego napięcia 0,4kV, które zostały pobudowane na przełomie lat 50 i 60 ubiegłego wieku. Pozwany wskazał, iż nieruchomością władnącą jest nieruchomość, na której umiejscowiony jest Główny Punkt Zasilania J. - Wschód, dla którego Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi KW nr (...), a także przedstawił swoje następstwo prawne.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny.

Powodowie W. A. i J. A. są właścicielami nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) położonej w miejscowości R., gm. J., pow. (...), woj. (...), dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

(kopia mapy zasadniczej k. 33, kopia wypisu z rejestru gruntów k. 34, wydruk z księgi wieczystej k. 38-42)

Na nieruchomości powodów znajduje się infrastruktura przedsiębiorstwa energetycznego.

Infrastruktura ta służy m.in. do doprowadzania do nieruchomości budynkowych powodów energii elektrycznej.

L. została wybudowana w latach 60-tych ubiegłego wieku, a przebieg linii nie zmienił się od jej wybudowania.

Pracownicy przedsiębiorstwa energetycznego dokonują cyklicznych przeglądów tej części sieci.

Z północy na południe nad powierzchnią działki powodów przebiega przęsło trójprzewodowej linii średniego napięcia SN 15kV. Koniec przęsła zawieszony jest na stacji transformatorowej słupowej umieszczonej na sąsiedniej działce nr (...). Drugi koniec przęsła opiera się na słupie przelotowym posadowionym w granicy pomiędzy działkami nr (...). Oś przęsła przebiega w odległości 6m od granicy wschodniej działki nr (...) i jest do niej równoległa.

W części południowej tej działki, ze wschodu na zachód, przebiega na wspólnych słupach linia NN 0,4kV oraz linia oświetlenia ulicznego, łącznie 6 przewodów. L. biegnie od stacji transformatorowej posadowionej na działce nr (...) w kierunku wschodnim. Najbliższy słup przęsła jest posadowiony na działce nr (...) przy granicy z działką nr (...). Oś linii jest równoległa do granicy południowej działki przy ul. (...) i przebiega w odległości ok. 1,5m od tej granicy.

Długość linii SN 15kV wynosi 52m, natomiast długość linii NN 0,4kV wynosi 20m.

Szerokość pasa służebności przesyłu dla linii napowietrznej SN 15kV wynosi 5,2m, natomiast szerokość pasa służebności przesyłu dla linii napowietrznej NN 0,4kV wynosi 3,0m.

Powierzchnia minimalnego obszaru służebności przesyłu dla linii SN 15kV wynosi 270,4m², natomiast powierzchnia minimalnego obszaru służebności przesyłu dla linii NN 0,4kV wynosi 60,00m².

Łączna powierzchnia obszarów służebności przesyłu dla linii elektroenergetycznych napowietrznych na działce nr (...) wynosi 330,4m², co stanowi wielkość minimalnego i koniecznego obszaru niezbędnego dla ustanowienia służebności przesyłu instalacji elektroenergetycznych na nieruchomości powodów.

Nieruchomością władnącą jest nieruchomość, na której umiejscowiony jest Główny Punkt Zasilania J. - Wschód, dla którego Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi KW nr (...).

Wartość jednorazowego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z części powierzchni działki gruntu on 164, położonej w miejscowości R., gm. J., pow. (...), zapisanej w KW nr (...), w okresie od 22 stycznia 2005r. do dnia 22 stycznia 2015r. wynosi 2.460zł.

Obecna infrastruktura elektroenergetyczna w otoczeniu działki nr (...) pokrywa się z rysunkiem dokumentacji technicznej na elektryfikację miejscowości R. wykonanego w 1960r.

(mapa trasy linii elektroenergetycznej k. 75, zdjęcia k. 76-77, zeznania świadka J. H. k. 87v, opinia biegłego z zakresu elektroenergetyki k. 97-104, opinia biegłego z zakresu szacowania nieruchomości k. 131-172, 193-203, przesłuchanie powódki W. A. k. 231v 00:13:35-00:26:53)

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 27 lutego 1985r. sygn. akt PP 155 wpisano zmianę nazwy Zakładów (...) w P. na Zachodni O. Energetyczny – Przedsiębiorstwo Państwowe. Zarządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989r. numer 32/ (...)/89 zostało utworzone z dniem 01 stycznia 1989 r., na skutek zmian reorganizacyjnych, przedsiębiorstwo państwowe użyteczności publicznej pod nazwą Zakład (...) w K.. Przedsiębiorstwu przydzielono składniki mienia powstałego z podziału przedsiębiorstwa pod nazwą: (...). Do zadań powstałego na skutek przekształceń przedsiębiorstwa zostało zaliczone m.in. budowa, rozbudowa, modernizacja i remonty elektrociepłowni oraz sieci elektroenergetycznych. W dniu 1 sierpnia 1993r. Sąd Rejonowy w Kaliszu wykreślił z rejestru przedsiębiorców państwowych Zakład (...) w K. i wpisał do rejestru handlowego Zakład (...) Spółkę Akcyjną. W wyniku zmiany umowy spółki od 27 czerwca 1996 r. w rejestrze handlowym figurował podmiot pod nazwą (...) Spółka Akcyjna. Uchwałą z dnia 26.11.2004r. o połączeniu poprzez przeniesienie cały majątek spółki został przeniesiony na (...) Spółka Akcyjna. w G.. W wyniku zmian podmiot działań pod nazwą (...) Spółka Akcyjna, który przekształcił się na mocy postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk – Północ w Gdańsku z dnia 3 lipca 2007r. w (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G..

(postanowienie z dnia 27 lutego 1985r. zarządzenie nr 32/ (...)/89 z dnia 16 stycznia 1989r., postanowienie z dnia 7 lutego 1985r., akt notarialny Rep. A (...) k. 55-56, postanowienie z dnia 1 sierpnia 1993r., postanowienie z dnia 27 czerwca 1996r., postanowienie z dnia 22 grudnia 2004r., postanowienie z dnia 31 grudnia 2004r., postanowienie z dnia 3 lipca 2007r., odpis KRS)

(...) S.A. z/s w K. jest właścicielem nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) o pow. 0,0106ha, położonej w J., dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

(odpis KW nr (...) k. 78-79)

Decyzją Wojewody K. z dnia 21 lutego 1995r. stwierdzono nabycie z dniem 5 grudnia 1990r. przez Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) prawa wieczystego użytkowania gruntu i prawa własności budynków i urządzeń trwale związanych z gruntem w postaci budynku stacji transformatorowej, dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgi wieczyste KW nr (...).

(decyzja k. 80)

Przed wytoczeniem powództwa powodowie podjęli próbę pozasądowego zakończenia postępowania.

(wezwanie do podjęcia negocjacji k. 35, odpowiedź k. 36)

Sąd uznał za przydatną do ustalenia stanu faktycznego opinie główne i opinie uzupełniającą sporządzone przez biegłych z zakresu elektroenergetyki i szacowania nieruchomości albowiem są one pełne, jasne, zrozumiałe, wyczerpujące i kompleksowe oraz wewnętrznie spójne. Biegli w opiniach udzielili odpowiedzi na wszystkie postawione w tezach dowodowych pytania, sformułowania zawarte w treści opinii pozwalają na zrozumienie wyrażonych w nich ocen i poglądów oraz sposobu dochodzenia do nich, a ponadto biegli przedstawili metodę badawczą, materiał badawczy, na którym się oparli. Wnioski końcowe opinii są zwięzłe i precyzyjne, a ponadto wnioski opinii są logiczne

i znajdują oparcie w przeprowadzonych przez biegłych badaniach i nie budzą zastrzeżeń, co do ich trafności w porównaniu z podanym w opiniach materiałem badawczym.

Biegły z zakresu szacowania nieruchomości w sposób fachowy i rzeczowy ustosunkował się również do wszystkich zarzutów skierowanych przez stronę powodową w stosunku do opinii wypowiadając się szczegółowo w obszarze każdego zastrzeżenia odwołując się przy tym do dokumentarnego materiału dowodowego oraz reguł postępowania przy sporządzaniu takiego typu operatu.

Za wiarygodne należało uznać zaliczone w poczet materiału dowodowego dokumenty zgromadzone w postępowaniu albowiem zostały one sporządzone przez uprawnione organy w ramach przysługujących im kompetencji, w sposób rzetelny i fachowy. Ich prawdziwość i autentyczność nie wzbudziła w ocenie Sądu wątpliwości.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

Powództwo nie podlega uwzględnieniu.

Roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy ma charakter obligacyjny i gdy powstanie, uzyskuje byt samodzielny, niezależnie od roszczeń chroniących własność. Jest ono dochodzone w oparciu o regulacje określone w 225 i 224 § 2 w związku z art. 352 § 2 i art. 230 kc.

Właściciel nieruchomości może żądać wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości bez względu na to, czy nie korzystając z nieruchomości lub będąc ograniczony w możliwości korzystania poniósł jakąkolwiek szkodę i niezależnie od tego, czy posiadacz służebności odniósł z tego korzyść.

Wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości nie jest świadczeniem okresowym. Podlega 10 letniemu przedawnieniu. Należy się za cały określony czasokres. Nie można żądać takiego wynagrodzenia na przyszłość. Można go dochodzić tylko za miniony czas bezumownego korzystania, a okresy miesięczne, kwartalne czy roczne są stosowane wyłącznie do obliczenia wysokości tego wynagrodzenia.

Właściciel nieruchomości obowiązany jest wykazać złą wiarę jej posiadacza, jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary (art. 7 i 224 kc). Dobrą wiarę posiadacza wyłącza zarówno jego wiedza o stanie prawnym, jak też niedbalstwo (brak dołożenia należytej staranności) w wyjaśnieniu przysługujących mu praw.

Adresat roszczenia o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości, ma obowiązek uiścić właścicielowi nieruchomości taką, co do zasady, kwotę, jaką musiałby zapłacić, gdyby jego posiadanie opierało się na prawie. Wysokość wynagrodzenia, o którym mowa w art. 224 § 2 kc, powinna zatem odpowiadać stawkom za korzystanie z rzeczy określonego rodzaju, biorąc pod uwagę ceny występujące na rynku.

Wynagrodzenie za okres bezumownego korzystania z nieruchomości powinno być ustalane każdorazowo stosownie do okoliczności konkretnego przypadku - z uwzględnieniem charakteru i trwałości obciążenia oraz jego uciążliwości - a następnie powinno podlegać weryfikacji przez stopień ingerencji w uprawnienia właścicielskie (ograniczenie korzystania z nieruchomości) oceniany z kolei przez pryzmat przeznaczenia nieruchomości i okoliczności faktycznych wskazujących na rzeczywiste wykorzystywanie lub możliwość wykorzystywania nieruchomości przez właściciela. Trzeba mieć również na uwadze, że faktyczne władztwo podmiotów eksploatujących urządzenia przesyłowe nie prowadzi do całkowitego pozbawienia właściciela możliwości korzystania z rzeczy, lecz odpowiada władztwu wynikającemu ze służebności gruntowej.

Z punktu widzenia roszczeń, o jakich mowa w art. 225 kc w zw. z art. 224 § 2 kc, nie ma decydującego znaczenia okoliczność, jaki obszar potrzebny jest właścicielowi przedsiębiorstwa przesyłowego do bieżącej eksploatacji sieci, w tym usuwania ewentualnych awarii, ale to, na jakim obszarze, na skutek budowy infrastruktury przesyłowej, ograniczone zostają prawa właściciela nieruchomości do korzystania z niej z wyłączeniem innych podmiotów i w sposób zgodny z jej gospodarczym przeznaczeniem.

Właściciel może żądać od przedsiębiorstwa przesyłowego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, także za okres po wejściu w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731).

Wynagrodzenie z tytułu bezumownego korzystania jest świadczeniem pieniężnym nieterminowym. Tym samym, w świetle art. 455 kc, staje się ono wymagalne od wezwania dłużnika do jego spełnienia. Właściciel nieruchomości może natomiast żądać odsetek za opóźnienie w zapłacie wynagrodzenia przewidzianego w art. 225 w związku z art. 224 § 2 kc odrębnie za poszczególne okresy bezumownego korzystania z nieruchomości, jeżeli różne są terminy wymagalności tego wynagrodzenia. (por. uchwała SN z dnia 24 lipca 2013r. w sprawie o sygn. akt III CZP 36/13, opubl. OSNC 2014/3/24, uchwała SN z dnia 8 września 2011r. w sprawie o sygn. akt III CZP 43/11, opubl. OSNC 2012/2/18, uchwała SN z dnia 17 czerwca 2005r. w sprawie o sygn. akt III CZP 29/05, opubl. OSNC 2006/4/64, wyrok SN z dnia 7 sierpnia 2014r. w sprawie o sygn. akt II CSK 573/13, opubl. OSNC 2015/7-8/90, wyrok s.apel. w Katowicach z dnia 22 sierpnia 2014r. w sprawie o sygn. akt I ACa 366/14, opubl. Biul.SAKa 2014/4/20, wyrok s.apel. w Poznaniu z dnia 23 kwietnia 2014r. w sprawie o sygn. akt I ACa 216/14, opubl. LEX nr 1493792, wyrok s.apel. w Lublinie z dnia 11 grudnia 2013r. w sprawie o sygn. akt I ACa 535/13, opubl. LEX nr 1416181, wyrok s.apel. w Białymstoku z dnia 26 października 2012r. w sprawie o sygn. akt I ACa 107/12, opubl. LEX nr 1235947, wyrok SN z dnia 4 lipca 2012r. w sprawie o sygn. akt I CSK 669/11, opubl. OSNC 2013/3/38, wyrok SN z dnia 24 maja 2005r. w sprawie o sygn. akt V CK 48/05, opubl. LEX nr 149806).

Za zasadny należy uznać zarzut pozwanego zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Podstawę prawną orzeczenia stwierdzającego zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu stanowi art. 172 kc stosowany odpowiednio poprzez odesłanie zawarte w art. 292 zdanie drugie kc.

Ze względu na odpowiednie stosowanie do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie, dla stwierdzenia nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, niezbędne jest spełnienie łącznie dwóch przesłanek: posiadania służebności oraz upływu czasu, którego długość zależy od dobrej lub złej wiary posiadacza objęcia służebności w posiadanie.

Zgodnie z art. 352 kc, kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności, a do posiadania służebności przepisy o posiadaniu rzeczy stosuje się tylko odpowiednio.

Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, zaś władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się, zgodnie z art. 336 kc, jako posiadanie zależne.

W ramach istotnych okoliczności mających znaczenie dla oceny nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej należy uwzględnić treść art. 176 kc dopuszczającego doliczenie okresu posiadania poprzedników przedsiębiorcy energetycznego, ale pod warunkiem, że podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania – por. wyrok SN z dnia 25 kwietnia 2014r. w sprawie o sygn. akt II CSK 433/13, opubl. LEX nr 1486971, wyrok SN z dnia 12 lutego 2014r. w sprawie o sygn. akt IV CNP 28/13, opubl. LEX nr 1441192.

Zagadnienie dopuszczalności zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu przed wprowadzeniem do prawa polskiego służebności przesyłu rozstrzygnął Sąd Najwyższy w uchwale SN z dnia 7 października 2008r. w sprawie o sygn. III CZP 89/08, opubl. Biul. SN 2008/10/7, gdzie stwierdził, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu (por. uchwała SN z dnia 22 maja 2013r. w sprawie sygn. akt III CZP 18/13, opubl. OSNC 2013/12/139).

Dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących, stanowiło wykonywanie zadań gospodarczych państwa, było więc działaniem w ramach

dominium, a nie w ramach imperium. Skarb Państwa może być zatem uznany za posiadacza tych urządzeń oraz nieruchomości, na których się znajdują, w zakresie odpowiadającym służebności przesyłowej (por. postanow. Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r. I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15).

Według przepisu art. 176 § 1 kc, jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Przytoczony przepis pozwala więc obecnemu posiadaczowi doliczyć do czasu swego posiadania czas posiadania poprzednika o tyle tylko, o ile przeniesienie posiadania nastąpiło podczas biegu zasiedzenia. Regułę tę Sąd Najwyższy wielokrotnie powtarzał w swoich orzeczeniach, między innymi w postanowieniach z dnia 20 listopada 1997r. III CKU 73/97, z dnia 25 stycznia 2006r., I CSK 11/05, z dnia 11 grudnia 2008r., II CSK 314/08, z dnia 17 grudnia 2010r., III CZP 108/10 i z dnia 9 lutego 2012r., III CZP 93/11.

Do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11), tj. do dnia 1 lutego 1989r., obowiązywała zasada jednolitego funduszu własności państwowej, zgodnie z którą Państwo było jedynym właścicielem całego mienia państwowego, niezależnie od tego, w czym zarządzie mienie to się znajdowało. W konsekwencji Państwu przysługiwały także uprawnienia właścicielskie co do mienia pozostającego w zarządzie przedsiębiorstw państwowych, a więc odrębnych od Skarbu Państwa osób prawnych (zob. art. 2 dekretu z dnia 26 października 1950r. o przedsiębiorstwach państwowych, tekst jedn.: Dz. U. z 1960 r. Nr 18, poz. 111, a następnie art. 1 ustawy z dnia 25 września 1981r. o przedsiębiorstwach państwowych, tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 981 z późn. zm.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz w doktrynie dominował wówczas pogląd, że państwowym osobom prawnym przysługuje względem przydzielonych im części mienia ogólnonarodowego szczególnego rodzaju prawo podmiotowe, określane zazwyczaj jako prawo zarządu lub prawo do tzw. zarządu operatywnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 1966r., I CR 80/66, uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 7 listopada 1980r., III CZP 2/80, OSNCP 1981, Nr 4, poz. 47 i z dnia 18 czerwca 1991r., III CZP 38/91 oraz uchwałę z dnia 27 czerwca 1984r., III CZP 28/84, OSNCP 1985, Nr 1, poz. 11, a także sprzed wejścia w życie kodeksu cywilnego uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 16 października 1961r., I CO 20/61). Państwowe osoby prawne nie miały jednak żadnych praw podmiotowych do zarządzanego przez nie mienia, które mogłyby przeciwstawić Państwu. Tak rozumianą zasadę jednolitej własności państwowej odnoszono też do posiadania, co oznaczało, że Skarb Państwa był nie tylko właścicielem, ale i posiadaczem rzeczy pozostających w zarządzie państwowych osób prawnych. Z tej przyczyny skutki związane z samoistnym posiadaniem nieruchomości przez państwowe osoby prawne mogły powstać jedynie na rzecz Skarbu Państwa. Jeżeli zatem nieruchomość pozostająca w zarządzie państwowej osoby prawnej nie była własnością państwową, jej zasiedzenie - w razie ziszczenia się przesłanek określonych w art. 172 kc - mogło nastąpić nie przez państwową osobę prawną sprawującą zarząd, lecz przez Skarb Państwa. Dotyczyło to także zasiedzenia służebności gruntowej, jeżeli posiadaczem tej służebności była państwowa osoba prawna (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2003r., V CK 24/03, nie publ., z dnia 17 grudnia 2008r., I CSK 171/08, OSNC 2010, Nr 1, poz. 15, z dnia 13 października 2011r., V CSK 502/10, nie publ. i z dnia 9 lutego 2012r., III CZP 93/11, nie publ. oraz wyrok z dnia 9 grudnia 2009r., IV CSK 291/09).

Z dniem 1 lutego 1989r., w wyniku nowelizacji art. 128 kc, dokonanej ustawą z dnia 31 stycznia 1989r., doszło do uchylenia konstrukcji jednolitej własności państwowej, dzięki czemu państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną do nabywania prawa własności. Ustawa ta nie przekształciła jednak ex lege stosunków własnościowych państwowych osób prawnych w stosunku do składników majątkowych, które w dniu 1 lutego 1989r. były w zarządzie tych osób. Przekształcenie prawa zarządu przysługującego państwowym osobom prawnym w stosunku do gruntów będących własnością Skarbu Państwa w prawo użytkowania wieczystego, a w stosunku do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach w prawo własności nastąpiło dopiero z dniem 5 grudnia 1990r., na podstawie art. 2 ust. 1 i 2 u.zm.u.g.g. (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991r., III CZP 38/91). Do dnia 5 grudnia 1990r. państwowe osoby prawne nie miały, więc samodzielnych praw do składników mienia państwowego, którym dotąd zarządzały, i nadal wykonywały w tym zakresie jedynie uprawnienia Skarbu Państwa. Dopiero od tego dnia mogły wykonywać posiadanie „dla siebie”, czyli we własnym imieniu i na swoją rzecz.

Pod rządem art. 128 kc przedsiębiorstwa państwowe wykonywały posiadanie, mogące doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej. O ile upływ terminu niezbędnego dla zasiedzenia nastąpił przed datą uchylecia wspomnianego przepisu (i tylko wtedy) - nabycie służebności w drodze zasiedzenia następowało do jednolitego funduszu własności państwowej – por. postan. SN z dnia 13 stycznia 2016r. V CSK 224/15, opubl. L..

Zatem przed dniem 1 lutego 1989r. przeniesienie posiadania służebności przez Skarb Państwa na państwową osobę prawną - ze względu na obowiązującą wówczas zasadę jednolitej własności państwowej - nie było możliwe. Dopiero bowiem od dnia 5 grudnia 1990r. przedsiębiorstwo energetyczne mogło wykonywać posiadanie służebności we własnym imieniu.

Należy przy tym oznaczyć ewentualne jakie zdarzenia faktyczne lub prawne, mogły stanowić podstawę uznania przeniesienia posiadania, o którym mowa w art. 348 kc.

W postanowieniu z dnia 18 maja 2007r., I CSK 64/07 Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że państwowa osoba prawna, która do dnia 5 grudnia 1990r. wykonywała zarząd mieniem państwowym i z tym dniem, już jako posiadacz nieruchomości została uwłaszczona, może wykazać przejście posiadania nieruchomości ze Skarbu Państwa na nią samą decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust. 3 u.zm.u.g.g. Sąd Najwyższy podkreślił, że do przeniesienia posiadania może dojść w każdy ze sposobów wskazanych w art. 348-351 kc oraz że przeciwieństwem pochodnego nabycia posiadania, wykluczającym zastosowanie art. 176 § 1 kc, jest wejście w posiadanie w sposób pierwotny, w wyniku jednostronnego aktu zawładnięcia rzeczą z wolą posiadania jej dla siebie. Jeśli się nawet twierdzi, że prawo użytkowania wieczystego powstało z dniem 5 grudnia 1990r. na rzecz uwłaszczonej osoby prawnej w sposób pierwotny, to powstanie tego prawa uzależnione było od stwierdzenia, że państwowa osoba prawna, jako wykonująca zarząd nieruchomością, kontynuowała w tym dniu jej posiadanie, przypisywane do dnia 1 lutego 1989r. Skarbowi Państwa. Przy takim charakterze relacji między wskazanymi podmiotami trzeba przyjąć, że między Skarbem Państwa i osobą uwłaszczoną jego nieruchomością zachodzi następstwo prawne w zakresie posiadania. Skoro zaś uzyskanie określonego prawa do rzeczy, z której państwowa osoba prawna korzystała już wcześniej, realizując inne uprawnienia, było wynikiem woli właściciela - państwa, występującego w stosunkach cywilnych, jako Skarb Państwa, to nie można przyjmować, że państwowa osoba prawna, która uzyskała użytkowanie wieczyste nieruchomości, objęła tę nieruchomość w posiadanie w sposób pierwotny na podstawie jednostronnego aktu zawładnięcia nią. Za poglądem tym Sąd Najwyższy opowiedział się również w postanowieniach z dnia 17 grudnia 2008r., I CSK 171/08 i z dnia 13 października 2011r., V CSK 502/10.

Następstwem komercjalizacji państwowych przedsiębiorstw energetycznych, dokonanej w oparciu o ustawę z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz.U. Nr 16, poz. 69 ze zm.), a polegającej na przekształceniu przedsiębiorstw państwowych w jednoosobowe spółki akcyjne Skarbu Państwa, które wstępowały w ich prawa i obowiązki, wszelkie prawa majątkowe i niemajątkowe, była sukcesja uniwersalna częściowa, która dotyczyła wszystkich praw składających się na przedsiębiorstwo, choćby nie były wskazane jako jego składniki, także jeżeli strony nie uświadamiały sobie ich istnienia czy przynależności do przedsiębiorstwa. Dopiero wyłączenie części z nich wymagałoby wyraźnego wskazania w akcie podziału przedsiębiorstwa państwowego. Konsekwentnie przyjęto, że co do służebności gruntowych zbliżonych do służebności przesyłu, których powstanie potwierdziło późniejsze deklaratywne orzeczenie sądowe o zasiedzeniu, następstwo prawne dokonane w oparciu o wskazane podstawy należy przyjąć za wykazane już w wypadku przedstawienia zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu potwierdzającego zakres następstw podmiotowych i przedmiotowych – por. wyrok SN z dnia 7 sierpnia 2014r. II CSK 610/13, opubl. L..

Przy rozpoznawaniu wniosku przedsiębiorcy przesyłowego o stwierdzenie nabycia służebności przez zasiedzenie i ocenie, jaką długość okresu niezbędnego do zasiedzenia należy przyjąć, decydujące znaczenie ma istnienie dobrej bądź złej wiary w momencie objęcia w posiadanie nieruchomości (służebności) oraz wynikające z przepisu art. 7 kc domniemanie dobrej wiary posiadacza. Istotna jest przy tym jedynie dobra wiara na początku okresu posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności. Jej utrata w czasie trwania posiadania nie ma dla zasiedzenia znaczenia. – por. postanow. SN z dnia 4 czerwca 2014r. w sprawie o sygn. akt II CSK 520/13, opubl. LEX nr 1491129. Państwowe

osoby prawne, które w okresie przed dniem 31 stycznia 1989r., w wyniku realizacji inwestycji przesyłowych, przebiegających przez nieruchomości nie należące do przedsiębiorstwa przesyłowego, co do których nie były wydane decyzje administracyjne o przebiegu linii przesyłowej i pozwolenia budowlane, objęły w złej wierze posiadanie służebności, jako korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści tej służebności (art. 172 § 1 w związku z art. 292 i art. 352 k.c.) – por. wyrok s.apel. w Łodzi z dnia 24 czerwca 2014r. w sprawie o sygn. akt I ACa 1527/13, opubl. LEX nr 1496465.

Wskazując na powyższe należy stwierdzić, iż dokumentarny materiał dowodowy, który w toku postępowania zaprezentował pozwany, po pierwsze potwierdził, że pozwany jest następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego, które dzierżyło w imieniu Skarbu Państwa służebność przesyłu, a następnie po jego zweryfikowaniu przez biegłego z zakresu elektroenergetyki, w szczególności wobec stwierdzenia tego biegłego, które znajduje potwierdzenie w osobowym materiale dowodowym, że obecna infrastruktura elektroenergetyczna w otoczeniu działki nr (...) pokrywa się z rysunkiem dokumentacji technicznej na elektryfikację miejscowości R. wykonanego w 1960r., stanowi wystarczającą, bezpośrednią i wymierną podstawę do uznania, iż nastąpiło zasiedzenie tych składników majątkowych, do których uprzednio tytuł prawny przysługiwał Skarbowi Państwa.

Niezależnie od powyższego posiadaczem służebności jest ten, kto korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, i o tym jego charakterze przesądza sam fakt posiadania. Jakkolwiek obowiązujące prawo nie zna pojęcia wadliwego posiadania, to jednak z istoty posiadania wynika, że musi ono mieć pewne cechy stabilności. Gdyby więc akty faktycznego wykonywania służebności były całkowicie pozbawione tych cech, nosząc charakter przypadkowości, to nie byłyby one przejawem posiadania i nie prowadziłyby do ochrony posesoryjnej. Dla istoty posiadania jako przesłanki zasiedzenia jest bowiem niezbędne, by wykonywane władztwo odpowiadało treści prawa, które posiadacz nabędzie przez zasiedzenie. Konieczne jest przeto wykonywanie takich czynności faktycznych, które wskazują na samodzielny niezależny od woli innej osoby stan władztwa. Kodeks cywilny używa zwrotu „kto nią faktycznie włada jak właściciel” (art. 336 in principio kc). W zwrocie tym mieści się istotna treść władania. Jest to skrót myślowy, obejmujący tak wypadki, gdy posiadacz ma jakiś niedoskonały tytuł, jak też gdy żadnego tytułu nie ma, lecz rzeczą włada tak jak właściciel. Zwrot ten nie oznacza też posiadania w przeświadczeniu, że nie narusza się cudzego prawa. Jest to bowiem osobny problem złej czy dobrej wiary. Konieczne natomiast jest, by posiadanie, które ma doprowadzić do zasiedzenia, było jawne. Władać bowiem jak właściciel można jedynie przez podejmowanie czynności widocznych dla otoczenia (por. wyrok SN z dnia 31 stycznia 1967r. w sprawie o sygn. akt III CR 270/66, opubl. OSNC 1967/9/160, postanow. SN z dnia 19 lutego 2015r. w sprawie o sygn. akt III CSK 188/14, opubl. LEX nr 1678081, postanow. SN z dnia 29 grudnia 2014r. w sprawie o sygn. akt III CSK 354/13, opubl. LEX nr 1640250).

Biorąc pod uwagę powyższe należy wskazać, iż pozwany, co zostało potwierdzone w treści przesłuchania powódki wykazał iż wykonywał w stosunku do nieruchomości powódki posiadanie mogące doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej.

O kosztach procesu i kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 102 kpc oraz art. 13 ust. 1 i art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2016.623 – j.t. ze zm.) i w zw. z § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013.461 – j.t. ze zm.) w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015.1800 ze zm.) i art. 1 ust. 1 pkt 2 i art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2006r. o opłacie skarbowej (Dz. U. 2016.1827 – j.t. ze zm.).

Na podstawie art. 102 kpc Sąd, przy uwzględnieniu zasad współzycia społecznego obciążył w części powodów kosztami procesu.

Przepis art. 102 kpc ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Szczególnie uzasadnione wypadki, o których mowa w art. 102 kpc zaistniały w stosunku do powodów. Do kręgu tych wypadków należą okoliczności zarówno związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Sąd stosując

opisaną instytucję brał pod uwagę sytuację wynikającą z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu oraz sytuację majątkową i życiową strony powodowej, co daje asumpt do stwierdzenia, iż powodowie nie są w stanie takich kosztów ponieść w całości – por. wyrok s.apel. w Katowicach z dnia 13 listopada 2014r. w sprawie o sygn. akt I ACa 596/14, opubl. LEX nr 1621084, wyrok s.apel. w Białymstoku z dnia 11 lipca 2014r. w sprawie o sygn. akt I ACa 209/14, opubl. LEX nr 1506655.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w sentencji wyroku.